

„ТРАЖИ СЕ ЧОВЕК“

„ON CHERCHE UN HOMME“

**Z
E
N
I
T**

**! INTERNACIONALNA REVIJA
ZA
NOVU UMETNOST
* ИСТОК>ЗАПАД**

UREDNIK
LJUBOMIR MICIĆ
IVAN GOLL

DECEMBAR 1921

Mih. S. Petrov — Beograd

Ritam

10

GODINA PRVA

S. H. S.

ZAGREB

JUGOSLAVIJA

?

ORIENT>OCCIDENT

3 DINARA — 9 MARK — 3 FRANC

Из циклуса „РАТ И СВЕТ“

Владимир Мајаковски — Москва

То се догодило у јесен
Исушен глобус горећи
Сунце
Полудели сликармајстор
Белио је земљу
И прашину дивљим наранчиним бојама...
Али олкуда
падоше на свет крикови...

Почели су ходати на прстима
Било је већ неподносиво светло.

Али кад се мушкарце не би хрпимице бацало
унутра

И кад им се не би жиле распориле:
Заражена земља
Цркла би од њих
Сви Паризи
Сви Бечи
Сви Берлини
Цркавају!

Зашто сте постали тако мекушни?
Прекрасно урличете!
Пре морали сте на то мислити!
Сад се већ предало тисућручним лекарима
арсеналске лекарије!

Немачка!
Идеје!
Музеји!
Књиге!
Све је сјурено у разјапљене кратере
Румензорна губице!
На ноге момци!
Дрским зубом пождерите вашег Канта
Међу усне нож
А мач го.

Русија
Зар је охладила грозница азијатског разбојника?
Врви и кључа ти пожуа у крви:
Извуци клецаве Толстоје из њихових јеванђеља.
Вуци их за мршаве ноге:
С брадом о камење!

Француска!
Сводиљска литанија булвара!
Води своју омладину горе до модерних плесова!
Чујеш ли моја драгана?
Хеј, како је лепо
Силовати те уз музику митраљеза.

Енглеска!
Турска!
Тра... а... а...!
Шта се догодило?
Чини се ипак...
Не бојте се!
Несмисао!
Земља!
Гледајте овамо! —
Шта има она у својој коси?
Наборе стрељачких ровова.
Т—с—с—с—с
Гром!
Бубњеви!
Музика!
Заиста?
Он
Он је!
Да!
Почиње!

В. Мајаковски вођа руских футуриста (руски футуризам није идентичан са талијанским тек је име преузето као ознака за радикалност) најизразитији је песник новог времена у Совјетској Русији. Живи у Москви и грози се свима: „пронаћи ћу форме које ће вредити за сто педесет милијуна“. Најновије његово дело „Mysterio-Buff“ драмска је гротеска коју су приватни доценти за пролетерску уметност дуго одбијали и прогласили као да је „грађанска“. Данас у Русији плешћу Мајаковском и његовој драми „Mysterio-Buff“.

Један немачки писац који је с њим говорио у Москви описује га овако: „човек висок с кошчати и грубо исклесаним лицем, неплеменит у изражају, али свеж са јаким погледом, торњастим покретима и оштрим гласом“.

REVOLUCIJA U GRADU BELOME 7777 TRAŽI SE ČOVEK

Ljubomir Milić — Zagreb

*Novela nad novelama posvećena
ratnoj kopiladi našeg vremena.*

Recite svima:
svi će ljudi dospeti na poslednju predstavu.
Šarene krpe osimbolisaće glupu gomilu jedne pijane i vazalske zemlje.
Rakija i politika belih gaća pobiće sve komitske šubare i kozačke cilindre vojskom crvenih kapica.
Stani gomilo!
Arhitektura Grada Beloga impozantna je kao kutija švedskih šibica.
U blato svojim crvenim nosovima ako neveruješ da je tako.
Stolna crkva Sv. Krepana živ je šiljati spomenik nadobожаване rimolatske gotike i Danteovih puzavaca.
Puži marvo — puži!

Pozorište Starodno u nemačkom profilu guta prašinu šekspirskih kostima a njegovi glumci nisu čak ni akrobate,

Zini — oči da ti iskoče!

»Jugolatska Akademija« »Latica Hrvatska« i »Neučilišna Biblioteka« žive u divljem braku zabranjene ljubavi IV. i XVIII. stoleća ne srameći se što je njihova barbarska zemlja rodila Kraljevića Marka tek u XX. stoleću 1914. godine. Povereništvo za Trosvetu ne zna da u gradu postoji crkva sv. Laža i kuća na Kvadratnom trgu u polukubističkom stilu. Šef Neumetničkog Odelenja pokrajinske vlade čita samo putopise. Tresu mu se kolena na izložbama jer napokon otkrio je tajnu da nema nikakve razlike između umetnosti i Narodnog Kasina, pesme i nogometne lopte. Lezite vi fantastе zenitisti ako ne pošujete sve to, jer Kosovo i P-Ruska Revolucija samo su hrptenjače po kojima prelaze velike čizme i praznoglave figure slične ljudima i majmunima.

»Sviće Internacionala« na papiru pesnika Mimestava Krpeže.

Ooooooo — — —

Ne ruši konjska eskadro nova razapeta platna kinematografa. Ona su nova... jedina bela... jedina čista Čuvajte bela čista platna za iluzije!

Amerika je otkrivena još godine 1493.

Do vraga.

STOTINU VAM BOGOVA!

Zašto svi vi ljudi ove zemlje ne pitate a što je to Kolombovo jaje!?

Vešala puške a ni demagoški Marxovi kunići ne će izmeniti obrasine zardalih svetova

TRAŽI SE ČOVEK

Ljudi! Ljudi! Ljudi! Ljudi! Ljudi!

Što tramvaji šiće srebrnim usvetlanim zmijama ne boli vas glava!?

Ali psi su ipak našli svoje tragične smrti pod kolesima samoletećih uličnih vagona.

Da nije i tome kriv ministar policije?

Rotacije još uvek štampaju zenitističke pesme za sve ljude i van naše zemlje, a vi svi nas ipak u našoj zemlji beskrajno mrzite.

Da nije možda vaša glupost tome kriva?

I slagari mrmljaju jer čitali su u novinama da sam poludeo. A znam ja da oni uvek mrmljaju kao i novinari ne radi mene nego radi sebe. I pesnici me »duboko preziru kao pisca i čoveka« jer sam im pokazao put i jer nisu bolji od knjižarskih pomoćnika. I trgovci knjiga isplazili su jezike da polizu prljave vagone kretenske i novinarske pljuvačke. Fuj! Svi su me nazvali glupanom jer je to nagon čitavoga grada koji je impozantan kao barska pljuvačnica.

Na sve pljujem. Pljujem. Pljujem...

A sve je skrivila Evropa!

Evropa je upropastila našu mladost.

MLADOST BALKANA

Kurva Evropa!

Tako recite volovima. Svuda. Svima. Ona uvek bira samo mladost da je uživa... ispije i zarazi sifilisom iz osвете zato što je stara.

Evropa je stara žena.

Balkan je mlado muško.

Ne! Mi ne ćemo više da smo hermofroditi — Evropa.

Ubistva su uvek i u sva vremena zločini.

Ne ćemo ubijati ni Ruse ni Srbe.

Dolje rat!

Tako recite svima... svima.

Gomila pljeska... urliče... divlja. Ona uvek divlja.

»Tako je.« »Hoćemo.« »Ne ćemo.« »Hura.« »Hura.«

Kratki spoj električne struje. Motorima u centrali dosadilo je da se vrte samo na jednu stranu.

Mrak... mrak...

Povici:

»Dolje kolodvorske table pisane ćirilicom.«

»Živio hrvatski bog Mars — crvena komuna i Novo-Evropski petrolej.«

»Dolje nekulturna i barbarska Srbija.«

»Živio rat.«

»Živio ban Dim.«

Ratni bataljuni. Himne. Molitve. Plač. Bubnjevi. Trube. Muzika. Koče se zagorski vratovi. Trzaju kolena.

»Ko-rak!«

»Ko-rak!«

Zastave crnožute. Barjaci crvenobeloplavi.

Poklici:

»Pozdrav na deeeesno!«

Tap-tap-tap-tap.

»Dolje Rusija!«

Tap-tap-tap-tap

»Na leeeeevo!«

Valovi. Bura. Urnebes.

Pobeda kulture nad barbarima.

U to ime vlada, ban i generali daju večeru. Posle —

Gala ples. U podrumu otvoreni kreveti za neotvorene žene: Goli ples. Sifilis postaje nacionalna bolest sviju Srba u Austrougarskoj Monarhiji. Vera:

SAMOUSEPUCANJE

Bršadin i bolnice utočišta »zdravobolesnih« veleizdajnika.

Rat za spas kulture.

Rat!

Daleko gmižu vozovi puni ubica, budućih buntovnika i »neznanih« vojnika.

Šiberi sede na kulama novca.

Ubice na topovima.

Nema nikad u ratovima ljudi.

Žene su napokon uspele da postanu oficirske kurve.

»Živila Austrougarska Monarhija.«

Kraljevi: Franjo Josip I., Karlo IV.

5

II. — izdana za siromahe gradova — bogataši (mi)
 III. — zapremljena — država
 Gola zemlja slobodna je još samo za robove i borce
 što su pali na polju slave do 1918 u nezaboravljenoj
 Austrougarskoj monarhiji.
 Albanska spomenica dijeli se samo našim neprija-
 teljima
 Izdajice medju nama nemaju mjesta. Njih ćemo po-
 dići na vješala i austromadarske bajunete. Tako je
 bilo kod nas 1914—1918. Zašto smo sami sebe izdali
 i zarobili to još niko nezna. Povijest će već reći svoju.
 Spremili smo za Revoluciju po zapadnoevropskom
 uzoru slijedeće :

Vješala — za jezike.

Bajunete — za trbuhe.

Noževe — za grkljane.

Marx nije lagao kad je napisao da Jugoslaveni nisu
 sposobni za Revoluciju. On je jedini govorio istinu
 (pozdravite ga!) Ali mi nismo Jugoslaveni i zato
 živio Marx!

Zvona će zvoniti na uzbunu.

Madeira!... Madeira!...

Da VAM prikažemo kako smo ujedno i najbogatiji,
 imajte strpljenja i pročitajte još i ovo : Jedan naš
 član koji je Židov kupio je još za života mramornu
 grobnicu na Madeiri na najboljem mjestu i platio već
 čitavu paru pogreba. Duboko je žalostan što neće
 moći u cilindru biti prisutan svojoj divnoj sveča-
 nosti. O krasni mu rubini svijetle se u svilenj kra-
 vati. Pa kad je sad nedavno »Društvo H. Književ-
 nika« (mi imamo i književnika!) priredilo novo pre-
 davanje o još nenadmašivijem geniju zapadne civili-
 zacije »O LJUBAVNIM PODUZEĆIMA LAN-
 DRUA« bez koga se, reče predavač, ne može zami-
 sliti duh naše drage domovine i našega grada. Pred-
 ložio je da se otvori i jedna narodna akademija koja
 će se zvati Landru u kojoj će podučavati o umjet-
 nosti perverzni seksualci i »naši najbolji pedagozi čija
 imena zvuče i osiguravaju uspjeh.« Bez ove institucije
 mi se nikako ne možemo i ne smijemo nazvati sestrom
 kulturnih zemalja. Tada je potpisan i novi revolucio-
 narni proglas sa brojkom 63 koja je po našem računu
 po novoj teoriji o relativnosti uvijek jača od brojke
 350

Ovo je bilo veliko otkrivenje. Predavača su nosili na
 vršcima kose. Onaj isti Židov odlučio je da ne umre
 odmah i da još doživi svoj san o »obećanoj zemlji.«
 On je oduševljen narodnom misli poslao svima novi-
 nama slijedeći oglas :

TRAŽI SE ČOVJEK

t. j. odličan i inteligentan gospodin iz od-
 lične kuće koji će u ovo revolucionarno doba
 umrijeti pod mojim imenom.

Cijena sporedna — plaćam u gotovom.

Upitati svake noći od 12—1.

Telefon 19—21

Agram — Serbien

7777

Taj sam događaj koji je za povijest našeg naroda i
 njegove borbe za državopravnost od velike važnosti
 mi VAM ga opisujemo doslovno: Prve noći sa-
 grad bio je na nogama. 100.000 žena ljudi i djece
 prelilo je uskogrudne ulice. Gomila je opkolila tele-
 fonsku centralu. Provala. Rušenje vrata. Prsak
 stakla. Trzanje žarulja. Vrisak pogaženih i ranjenih.
 Mrtvaci pogaženi. Bezbroj ubistva. Divlja borba na
 život i smrt. Topovi, mitraljeze, puške, sirene. Vojska.
 Vatrogasci. Sokoli. Sve političke stranke i svi popovi.
 Okolišna sela i gradići. Čitava lijepa naša domovina.
 Na svu sreću ona prva opasnost je prošla i država je
 ipak dobra što nije uništila naš Bijeli Grad.

Sve je to bilo u prvom času iza ponoći.

(Oh, što je kadar učiniti jedan jedini oglas).

7 7 7 7

U zoru bila je sva centrala demolirana. Pod ruševi-
 nama našli su sve telefonistice mrtve a direktor cen-
 trale baš te noći preuzeo je prvi put u životu telefon-
 sku službu. Odvezli su ga kao najbogatijeg mrtvaca
 u mrtvačnicu na Zeleni brijeg. Požrtvovan činovnik!
 On je siromak bio prvi koji se je u prvoj minuti ja-
 vio na kobni oglas pod brojem

7 7 7 7

Jadne telefonistice, isto tako su mrtve samo što nisu
 bogate pa ih niko ne vozi sa ulica. Još uvek jedna
 drži drvenu slušalicu u ruci. 50-hiljada građana je
 ubijeno što po ulicama što kod rušenja centrale. Po-
 grebna svečanost Židova nije mogla biti obavljena
 na Madeiri kako je bilo predviđeno, jer je nastao
 kratki snog sa svim električnim vodičima i lokomo-
 tivama. Željezničarski štrajk. Ali najveća zapreka
 bila je ipak sretna zamisao predsjednika »Zubarskog
 Vijeća« koji je odlučno zahtijevao od preostalog na-
 roda, da Židova proglase narodnim mučenikom jer
 je umro u državi H. R. S. S.

I zato mi ponovo navještavamo Revoluciju zbog ovog
 gnjusnog zločina jednog nepoznatog srpskog žandara
 koga je sigurno i izazovno poslao ministar policije
 iz centralne vlade balkanske. I zato što je na tom
 oglasu 7777 zbog koga smo i mi ovamo došli pisalo:
 »A g r a m — S e r b i e n«. Ovo je najjasniji dokaz da
 smo vanjskom politikom prevareni i da možemo za-
 početi naše vjekovečno zavjetno djelo Mirne Revolu-
 cije. Ako ne postignemo svojih narodnih prava mi
 ćemo dati napraviti novi pečat i usprkos sviju starih
 pečata jednodušno manifestirati našu zajedničku
 volju.

Narode! Mirno se razidji, ispavaj se dobro jer ovo što
 se noćas dogodilo pokazaće svima silnicima da smo
 i mi jaka sila s kojom se mora računati — tako je
 završio naš dični predsjednik.

Žrtve nesretnog oglasa 7777 bile su pokopane uz ve-
 like svečanosti rimskoga klera i latinske gospode a
 na sanducima pisalo je krulju

»Žrtvama nasilja — potlačeni narod«.
 Živio presvijetli Welington Koo naš Osloboditelj..

Trnu papirnate revolucije oglasa i pečata.
 Vojske crvene i bele ukočeno čuvaju red.
 Velike ratne lađe spušta u more Amerika
 Stomak je opasno ulje revolucija.
 Klimave su granice sviju novih država.
 U Washingtonu opet laže Velika Antanta.
 Rusija stenje pod teretom utopija.

GLAD GLAD GLAD

Bajunete na suncu svetlucaju.

— Slabi moraju o leđinu.

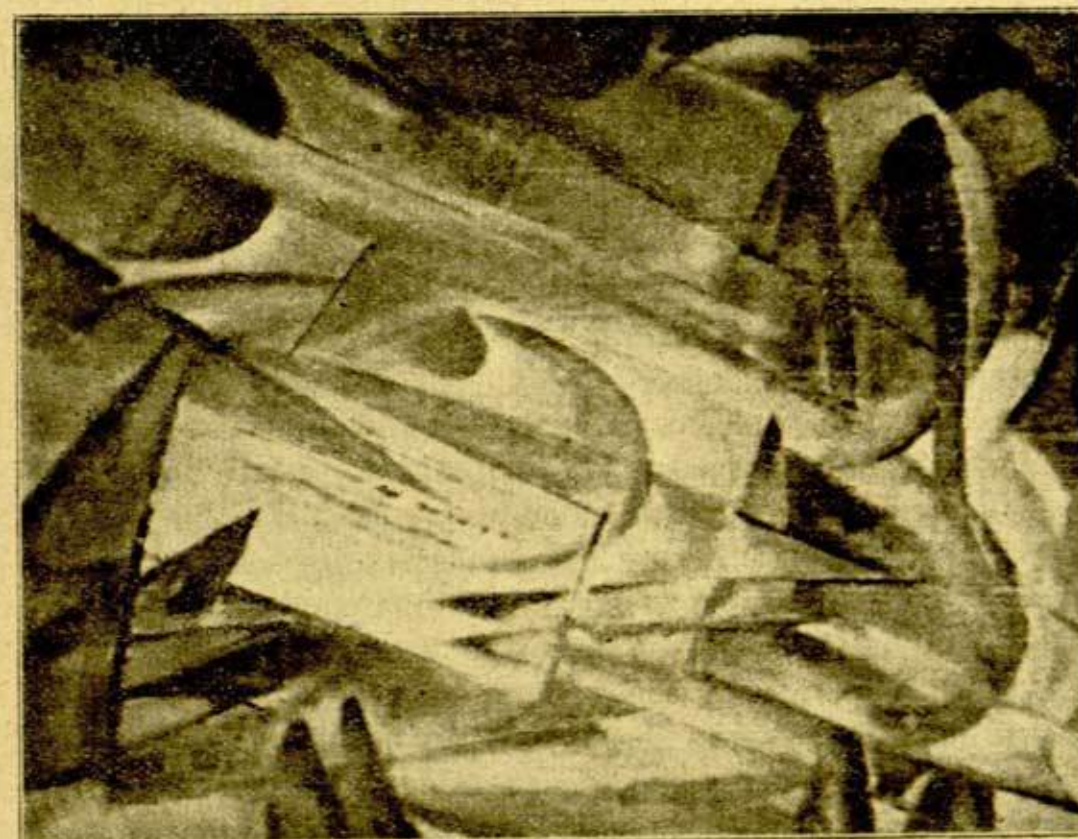
— Jaki samo gaze, gaze, gaze.

OKRENITE ZAPADU LEDA

sinovi Balkana.

— Gazimo, gazimo, gazimo.

T R A Ž I S E Č O V E K

Јован Бијелић — Београд

Борба дана и ноћи (9)

MESSE IN BERLIN

Claire Goll — Paris

Rot kreischen die Orgeln auf dem Barbarenplatz
 (Eine Gruppe Akazien rückt unruhig hin und her)
 Rüdige Hunde bepissen die Buden.

Auf vier Beinen ein Schutzmann wacht.

Ua! Ua! Ua!

Brüllen die Bestien

In den rohen Menagerien.

Hunger! Hunger! Hunger!

Um die Glücksspiele schleicht die Hyäne,

Durch hundert Taschen wandert die Hand.

»Ihr Schicksal, meine Damen, für 50 Pfennig!

Nur herein, herein in die Zukunft!

Messer, Fäuste. »Haltet den Dieb!«

Der vierbeinige Schutzmann schießt.

Sieh durch den Rauch und Aasgeruch
 Der Karusselle vergoldeten Schwindel.

»Du die Waffeln... das riecht nach Kindheit...

So lass mich doch, das Schicksal ist gratis!

Es stampfen die Lokomobile immer dasselbe:

Mo — a — bit, Mo — a — bit, Mo — a — bit!

»O das Panorama, komm

Und die Schlacht bei Waterloo,

Der Taifun in Japan

Der Aufstand in Mexiko

Und die ganze Welt, die ganze Welt,

Phonographen erbrechen Wiener Walzer.

Beim Schiesstand: die getöteten Mörderpuppen

Stehn wieder auf aus den Sägespänen.

Wer ins Schwarze trifft

Gewinnt einen Bierkrug aus Totenköpfen.

Ein Armer kauft sich das »mechanische Lachen«.

Wenn die Menschen lachen,

Erschrecken die Bestien im Zirkus:

Ua! Ua! Ua!

Dem Panoptikum: National

Entsteigen die wächsernen Kinder.

Eine lange Prozession um Brot.

Knarrend dreht sich das Weltrad

Um die verrostete Achse

Und die Schiffsschaukeln

Von Himmel zu Himmel

Und das Volk, das arme Tier

Immer hin und her, hin und her

Und die Papiermasken über den starren Gesichtern

Flutschen lachend die Zähne.

Es schwitzt der Weltboxer Yeff

Seine Finger sind eiserne Schlagringe

Frauen beten die Farben seines Tricots an.

Und der Mann — ohne — Kopf

Die Frau mit den Unterleibern:

Kassa! Kassa! Kassa!

Ua! die Kinder heulen

Schwarz und erdig rollen die Tränen

Über die grünen Hungergesichter.

Der fette Herr im Zylinder

Manager der Freude ist überall.

Sein Diamant hypnotisiert die Menge.

Tak, es krachen die Holzmarionetten:

Im Puppentheater stirbt der Hanswurst

Tak, den farbigsten Heldentod.

Wer lacht da so künstlich,

Volkautomat?

Ua, der rote Schakal lässt sich

Geduldig besteigen, das Schaukeltier.

Ua, die dressierte Hungerhyäne lauert geduckt,

Verlorene Kinder plärren dünn.

Blut kreischen die Orgeln auf dem Barbarenplatz.
(Eine Gruppe Akazien rückt unruhig hin und her)
Die räudigen Katzen irren endlos.....

ЕВРОПСКА ИДЕЈА

Рудолф Панвиц — Дубровник

Европска идеја на којој радим већ од почетка рата и за коју желим предобити омладину хоће да изграђује људе а не да раствара народности у човечанство, у модерном сватању изражено: она је наднационална а не интернационална.

До данас замењује се европејство и интернационала баш тако од присташа као и од противника, тако остају и они духови у забуди који би хтели нешто изградити у себи и преко себе. интернационала значи дословно: оно што се налази међу народима, а што се налази међу народима? најсвеопштије човечје у колико није створило јаким јеагра и није самостално израсло — надаље све деломично мисаоне деломично материјалне безкарактерности. европејство напротив допире више изнад појединог народа него испод пошто спаја народ с народом — а не безнародне идеологије и — интересе — него прочишћава и умножава снагу са снагом. европејство не може бити интернационално већ мора бити наднационално.

Страствени национализам и страствени интернационализам један према другоме има и нема право пошто сваки од њих нарочито претерује један пол живота док други губи. национализам има право у колико поштује и чува властиту народност као религиозну вредност, он нема право у колико не признаје друге народности и потцењује човечанска гибања, тако запада у опасност укочености и у материјализам апстракција и силе. интернационала има право у колико поштује и чува као религиозну вредност оно што вечно спаја човека с човеком, она нема право у колико олако жели претворити реална стања у идеална па макар се чинила неподносива а да и не слуте тежишта и услове повесне реалности, шта више немају ни стваралачке концепције, тако запада у опасност исхлупљивања и у неки материјализам апстракција и силе.

Пошто су национализам и интернационала изливрене половине не могу у међусобној борби доћи до коначне одлуке нити се могу сјединити, зато европејство може обухватити оно вредно и плодно и једног и другог, може надвладати изопачено а надокнадити мањкаво, може да споји половине народности и човечанства у једно живо дело у органски живот тако да круже животна гибања између оба пола.

Европа је политичка реалност и идеја културе. Политичка реалност је ова: повратак узрока и лана

последича европскога рата може бити само онда одрезан ако се европске државе сложе у савез држава европе, такав је савез практично могућ ако се сведе анархија светског тржишта банковног и валутног злудума полагано у један нови реално господарски систем који ће створити из европе полуазије и африке једно затворено господарско тело које ће се само опскрбљивати и које ће бити у стању да међу собом уреди продукцију и трговину, само тако с једне стране може бити сашпено богатство и моћ европе које стоји и пада у вези с енглеским доминионима а с друге присиљено на подизање без кога је немогућа у опште култура а камо ли класична, између американизма и комунизма двају полова анархичког светског господарства који се увек туђу може бити на сваки начин затрт само човек појединац на чијим се вредностима оснива сва будућност, социјално питање о уништењу индивида не може бити решено већ мора постати беспредметно, и новчано господарство не може се лечити као новчано него се мора темељити на европској политици и европском стварном господарству, продукција и трговина могу уживати унутар овога система велику слободу али не смију ван система остати анархичне, једно безуветно владајуће светско тржиште уништава не само свако народно господарство већ и сваку народност и човечност, биће неизбежно деломично враћање у примитивније реално изменично господарство између пријатељских држава и група да се уштеди од новца који увек кошта само новац, потребне вредноте ставиће се у оптицај и можда преко једне врсте бурзе реална најпре поновно стицати признате вредноте ствари као и валута, на том ће путу бити могуће свладати злудум зајмова, стварно је свака држава и ако она од времена до времена мало даје тако богата трајним богатством земље народном снагом и продукцијом да не би ни једна код једног непосреднијег истинскијег процењивања ових вредности морала живети од својих дугова већ би разне државе међусобно могле изједначити своје тражбине, свуда се то назива натраг земљи! али најпре: мисао земље! оваковог штогод не да се увести а најмање од данас на сутра, ни постепено не да се извести јер још стоје противно сви интереси и идеологије, али страшне последице повести осветити ће сваку грешку и сваку слабост присилиће постепено до спознаје и тиме унапређивати растање, онај народ и она држава имаће предност чија ће енергија и увиђавност бити најраније и најистрајније на делу и која ће уједно очувати најчистију идеју.

Културна идеја европе има као предмет политичку реализацију пошто она тражи чврста и јасна стања свладавање меркантилне простоте и дуге рокове органичког подизања, хоће ли настати европска култура или не ће зависити од млађих источних на-

рода, не зато што би западни и средњи били испрњени већ зато што не смију оставити свој пут а да се сами не изгубе, дакле не смију бити истиснути са свог пута нити њихов пут не сме бити пример, исто је тако кратковидно револуционисати их — последица је само хаос — као и опонашати њихову декаденцу — последица је властита пропаст, но за обоје су се славени превисше старали хтијући само племенито и то исти људи за обоје наједанпут, морали би бити много критичнији у отклањању него у примању, све што је старо столећа и тисућећа не може се само одбацити него преобразити (само тако може се свладати) и све модерно не може се увести већ мора сазрети (само тако може се утеловити), насупрот средњим и западним културама европе које су већ саме врло десориентисане мањка славенима свака ориентација тако да постоји најскрајнија опасност да се њима који су у бити културнији деси слично као и германима када су се састали са старим римом, будућа европска култура не може бити модерна — како то дубљи познавацац повести зна модерна је само транзиторна — него само класична у најстрожем најјачем смислу, она ће многе елементе средњег века примити у се али деловаће стварајући извана као и изнутра, искристализоваће се помало из романтичних темеља класично, без свесне воље и без одговорних носилаца неће никада доспети даље од почетка, мораће да почива дуго на маленом броју индивида јер ће само ти сазрети и то само у срећном случају за своју задаћу, тражиће од својих оснивача и помагача велику мудрост и стрпљивост јер ће моћи свагда да исклија само из синтезе сопствених противности, моћи ће бити стварана тек од оних који саједињују ове противности без сопствености само као чисте силе, најконзервативнији смисао (разумљен као онај, који чува све вредно било то по његовом укусу или против њега) најрадикалнији (разумљен као онај који обнавља из задњих корена живота) мораће се ограничити ван свих странака које су вечито у заблуди само на најнадмоћније индивиде да може наћи пут циљ и меру, строга верна збиља рада одрицање наглих успеха одрицање лепих и високих осећања биће увек веће и мораће човека преобразити из дана у дан, сваки који се осећа обвезаним мораће бити онде где стоји уместо да блуди удобно по свеопштем у сваком часу најстварније, и оно **како** биће важније од **онога што**, јер све мора да се обнавља и то не у појму коме је само мало њих дорасло већ у животу чије су слуте сви: сваки занат сваки потицај саме унутрашњости, религија живота и земље не као занесеност већ као дневни чин захтеваће толико од човека што он данас и не слутити, ова ће религија бити делотворна у форми сваке религије као њено удубљивање и оваплоћење и не ће си градити нове трансценденце и метафизике у удобном самоодрицању и неплодним верским ратовима.

Све што је овде само донекле назначено и на чему сам непрекидно делотворан предајем као своју задаћу и рад новом покољењу у колико оно целом љубави љуби своју материнску земљу европу.

(Превод са немачког рукописа)

У седмом броју „Зенита“ писао сам о знању и генима Рудолфа Панвица у Немачкој. Данас доносим од њега, овај чланак нарочито писан за „Зенит“ и ако имамо можда радикалније и различитије мишљење о свањану нове културе а нарочито с обзиром на стару и постојећу. Држим да је у Југославији посве нова идеја наднационализма и не тајим да је та идеја нарочито скратила моју пажњу као и признање о Славенима који су у бити културнији“ него западњаци. Поново напомињем да г. Панвиц који у овом часу живе на нашем мору пише иза тачке малим словима.

OPPAUAMONIAK

Franz Richard Behrens — Berlin

Stickstoff
Adolfalwine
Wasserstoff
Alfredadele
Stoff
Agnesadalbert
Generatorgas
Arnoldalice
Wassergas
Antonanna
Gase
Arturalma
Kohle
Augusteaugust
Braunkohlenbriketts
Bernhardberta
Koks
Cesarclara
Gasgeneratorenbatterie
Christianchristine
Generatorgas
Dietrichdorothea
Wassergasgeneratoren
Eduardedith
Wassergas
Ewaldellen
265 t
Ericherika
440 t
Ernsterna
15000 cbcm
Erwinelfriede
Kohlenoxyd
Emilemilie
Kohlendioxyd
Eugenelisabeth
Kohlenoxyd in Kohlendioxyd
Emmaella
Eisenoxyd

ОРИЕНТАЕРОПЛАН

Elseelse
Chromoxyd
Friedrichfriederike
Sieben Pumpen
Franzfrieda
200 at
Gustavgertrud
Fünfstufig
Georggrete
500 Grad C
Heinrichhedwig
Ammoniumkupfer
Hermannhanna
Soda
Hanshelene
Katalysieranlage
Isaakisa
12 m 1 m 12 m
Isidorilse
Osmium und Uran
Jakobjulie
Acht Kühler
Josephjohanna
Kaltes Wasser
Karlkatarine
Gasometer
Leopoldlotte
Dampfdestille
Ludwigluise
Manganoxyd
Louislucie
Wismutchlorid
Maxmathilde
Filtrierte Luft
Moritzminna
16 Oxydationsöfen
Mariamartha
Nitrose Gase
Konradmargarete
Nitrat
Oskarolga
Nitrit
Paulpaula
Salmiak
Richardrosa
Salpetersäure
Robertruth
Aufgeschlammter Gips
Theodortherese
Ammonsulfat
Viktorulrike
Ammonsalpeter
Wilhelmwerner
Ammonsulfatsalpeter
Walterwanda
71 m

EKSPLOZIJA BALKANA

Irret Euch
800 ha
Nicht
7000 l
Die Rechnung
5000 Personen
Stimmt
500 Meister
Schon
60 Ingenieure
Immer

F. R. Behrens je pesnik »Sturma« u Berlinu i jedan od izrazitijih ekspresionista. Neka se napokon vidi kod nas kakova je jedna ekspresionistička pesma.

Sibe Miličić — Beograd

Dve Lulke

PESMA FILMA PATHÉ

Dragan Aleksić — Zagreb

*Karavane svetla topoću (cvrkutanje žeravičji)
kroz tornjeve fabrika
i tko se može ponositi da je bacio kuršume poniženja
na ronce svih zaleva.
Duboko ponire — gospodine kočijašu 10 dinara —
Trepet filma snažne ovejane spirale
oblepljuju se surovom masti čovjeka. Eto
umrlu instinkti čapkaju zveku: mesta!
Biće da se strovalio treći svemir u
kotao čimpanza kugle pa čemu da
mimika životinja reže poslednju
aureolu?
Bu-bu-bu-bu i hoapke hohojaju svi
lupeži nestadoše kroz kravljji sir i perine*

*Lady Himersonove
pa dajte
neka se jednom puca na Saturn.
Pazite kratere loptaju sa mesecom
pouzdan je pirit i svesavršeni kamenobacač
Hej hej Evropa
na škrabici za milodare hej hej
E E E V R O P A A*

SAVREMENO NOVO I SLUČENO SLIKARSTVO

Ljubomir Milić — Zagreb

Dali slikarstvo uopšte stvara novu kulturu ili je ono samo postulat kulture interesantno je pitanje. Ja nemam vremena doduše da ovde »dokazujem« jedno ili drugo ali otvoreno mogu reći, da je slikarstvo za me tek sekundarna pojava stvaranja i kulture. Njegova »stvaralačka« uloga gotovo je nikakova i ono je samo odraz. Takav, kao odraz jedne starije epohe, bio je kubizam zapadnoevropski događaj još pre rata. Danas je on tamo oficialna umetnost. Kubizam našalost u Jugoslaviji tek posle rata (kao da je to jedno te isto) treba u godini 1921. da bude događaj za sve osim nas. To nesumnjivo dolazi samo otuda (kao i s v e drugo) što je naša zemlja sa svima ljudima bez iznimke (pomanjkanje apsolutne individualnosti) u inferiornom položaju prema Evropi (ropska ovisnost). Ove konstatacije potrebne su pre svega.

Da nismo zenitisti, što znači: PRELOM: 1. superiorni stav prema dosadanoj štićenici Madame Evropi. 2. posvemašnje negiranje i odbacivanje njene v a n j s k e matematsko fizičke civilizacije. 3. novovremenska afirmacija istočnometakozmičke ideje mističkog tipa NOVOČOVEKA. 4. vaskrs jugobalkanskog pratipa ČOVEKHEROJA u unutrašnjoj duhovnoj inkarnaciji BARBAROGENIA

mi bi bezuvetno za poslednje dve izložbe »Proljetnog Salona« u Zagrebu u protivnom imali jednu reč: slikarski događaj. Ali za nas slikarstvo (takovo slikarstvo) ne može značiti događaj ili epohu pa makar to bilo u koje god vreme do danas. (Neka mi oprost kubus maestro slikarski filozof i matematik g. Picasso.)

U slikarstvu kao dosada mogu nastati samo tehničke »revolucije« koje tek posredstvom »duševnih« gledalaca probuđuju i neke metafizičke forme koje sa filozofijom i pesništvom mogu imati samo srodstva a ne bratstva. (Najvažnija je za nas duhovna revolucija.) Slikarstvo je umetnost drugoga a veština prvoga reda. Slika nikad ne prodire u dušu kao reč (pesma, drama) ili melos (muzika — od sevdaha pa do jazz-banda) ne uzvise i ne produbljuje kao filozofija. Ona je kraj svih napora uvek samo materialni deo a nikad čak ni materialna celina. Slikarstvo impresionizma deluje samo na oči, podražava ih i to u mirnoj perspektivi

»camera obscure«. Ono je odgovaralo samo prirodi, a svako slikarstvo dosada vezano je za nju i beziznimno počinje i svršava uvek sa očima (u očima nema ni »revolucije« ni »filozofije« ni »problema«). Ako je ikako drugačije, oči se dobrog građanina odmah »bune« i njemu ne odgovara slika za kućni nameštaj (zato ima najviše aktova žena na svetu, jer to traži dobri masni građanin). Dakle: slikarstvo je dekoracija bilo od vankada i biće u sva vremena, ako

Impresionizam: prenašanje je vanjskog materialnog sveta kako se pričinja — iluzija.

Kubizam: unašanje je na dvodimenzionalnu površinu vanjskog materialnog sveta (u tri dimenzije) kakov jest a ne kako se pričinja i to u ograničenoj i zatvorenoj formi — realnost (Picasso Braque). Sredstva: sivi tonovi, oštri bridovi ploha, masivnost, opipnost, kubus.

Zatim korak dalje, unošenje najživljih boja kao elemenat osveženja (F. Legér, A. Gleizes) te napokon deformacija bez obzira na predmet u prirodi na njegovu »težinu«, na njegovu »logičnu« i realnu organičnost. I ako je Roger Allard još 1912 rekao: »prvi postulat kubizma je sredivanje ne naturalističkih stvari, nego apstraktnih forma« on to ipak nije jer sam kubizam kao savremena »priznata« manifestacija i sami slikari kao njegovi prvi »zanatlije« govore protiv svake apstraktivnosti. On je doista telesni i materialni uvet eksistencije mnogo više kao slikarska plastika nego apstraktna »nova disciplina«.

Ovde se opet naslanja futurizam jer ga je izdala njegova nemogućnost dinamika (koja je u slikarstvu, bar onako kako su to futuristi činili, nemoguća). Spominjem i dadaizam (nije bez uzroka) kome je uništavanje i negacija umetnosti konačni cilj.

Ali zato na drugoj i gotovo suprotnoj strani ključala je funkcija duhovnog stvaranja nove atmosfere i izražaja duhovnog kroz formu kao bitnost — ekspresionizam — otvorena forma — dematerijalizacija — metafizika. Stvaranje širih novih svetova bez obzira na postojanje prirode kao predodžbe. Stvaranje kao volja. Boja je u slici doživljaj — simfonija. Forma sekundarna a primarno je ono duhovno-apstraktno-apsolutno i mistično sa dna duše — Kandinski. Ili: osećaj boje i prostora kao sredstvo za izraz demonskih potresa srca i mozga, mesa i duha, životinjskog i čovečnog dubokog trzanja duše — očaj — unutrašnjeg sveta čoveka — Čağall koji je možda jedini kao ekspresionista dao toliko željenu sintezu koju besomučno forsira zapadni kubizam i

* Prva kubistička slika koja je razumljivo odmah i odbijena bila je poslana od Georges-a Braque-a na »Salon des Independents« godine 1906. »avec des petits cubes« kako ju je okrstio Matisse pripovedajući to kritičaru »Gil Blas-a« L. Vauxcellesu, koji je i prvi posle toga izbacio reč »kubizam«.

ljubomorno egoistički Paris, koji je postavio nesmi-
ljenu dogmu forme (umetnost ne trpi dogmu nika-
kove forme), postavio temelje geometrijskom sli-
karstvu u umetnosti. Dakle konstrukcija i matema-
tika koja našoj jugoslavenskoj duši nikako nije
bliza a naša duša mu nikako nije sklona.

Kubizam i ne može da bude toliko slikarski koliko
ekspresionizam, jer najviše se afirmira u arhitekturi
i skulpturi — Arhipenko. I kad bi ti »neoklasicisti«
i retroaktivni »sintetisti« uvideli tu jedinu moguć-
nost kao rezultat kubizma i njegove prave realiza-
cije (Gradite kuće, spomenike, pozorišta, kina, ze-
niteume!) onda bi već sada napustili slikarstvo mno-
go pre pomoći crnačke umetnosti kao sredstva za
zapadno pomlađivanje (Na Jugoistoku zenitizam!).
Kubizam je dao jedan jedini novi elemenat: trodimen-
zijalnost (uostalom to je već i otac Cézanne dao).

Meni se u sledećoj perspektivi ukazuju tri najjače
mogućnosti našega i budućega vremena:

Zenitizam: pesništvo — filozofija —

Ekspresionizam: Slikarstvo — Muzika

Kubizam: Skulptura — arhitektura.

Bezuvetno je potrebno stvoriti jaku atmosferu
za mogućnost novoga stvaranja kod nas i uopšte
(mi i ne radimo samo za nas i kod nas). Takova
atmosfera i baza postoji u Jugoslaviji kao i van Ju-
goslavije a to je zenitizam. Na zenitističkoj bazi
svi novi pokreti (koji u suštini imaju svoju zajed-
ničku notu — stvaranje novoga) mogu reali-
zovati svoju najvišu, najširu i najčovečniju bu-
dućnost

ČOVEK + ŽIVOT

Jer empiričko podražavanje oka i opisivanje doga-
đaja (naturalizam) umesto sâm događaj — repro-
dukovanje optičkih utisaka (impresionizam) svršili
su svoju mogućnost egzistencije s početkom ku-
bizma koji bi se nažalost mirne duše mogao danas
nazvati moderni naturalizam. Bitnost
ostala je stara — samo tehnika i forma malo je nova
i nedostatna. Iako ekspresionizam nije dao nika-
kovu ustaljenu formu ili stil (a on to svesno
nije hteo) on je dušu modernog savremenog čoveka
zadovoljio mnogo više kao adekvat vremena i kao
afinitet duše i kosmosa nego kubizam.

Kao što u plastici vlada pretežito telo (kubizam
kao skulptura — Arhipenko), u muzici apsolutni
ton, u slici boja (ekspresionizam kao muzika, sli-
karstvo — Kandinski) tako u najčovečnijoj i naj-
snažnijoj umetnosti pisanoj vlada reč (zenitizam
kao pesništvo — Micić: »Reči u prostoru«) tako ri-
tam i temperamenat treba da je svima zajednički.
U novoj plastici vraća se maska i lutka — geome-
trijski oblici kao elemenat (u muzici slika — doživ-
ljaj i ritam bez konvencionalne melodije). Dakle po-
stoji jaka tendencija vraćanja ka primitivnom i
»pra« To je za sada neobjašnjivo i »mistično« i nebi

se moglo nikome odgovoriti — zašto? Odbacujemo
i dinamiku jer izaziva gestu i patos. (Čini se
da dinamika ni nije nikakav važan elemenat. Suviše
je u slikarstvu imaginarna i fraza!) Zapad svesno
forsira primitivnost (novo podražavanje). Oni
redom zapadaju u grešku da postaju moderni
naturalisti. Diferencijacija: iza stare nesvesne
primitivnosti stajala je priroda i čovekova naivnost.
Iza nove svesne primitivnosti stoji kultura i čo-
vekova rafinovanost. Kultura je dakle upotrebljena
u profinjene primitivnosti — regres.

Vrlo je naivna ova svesna jednostavnost početka
zasićenih i impotentnih zapadnjaka, jer ovo vrać-
nje temeljnoj i primitivnoj formi (koja je nekad bila
neposredna) nije događaj većeg zamašaja jer
je vraćanje (Progres je samo napred!) Ideja pro-
gresu (ako ona uopšte postoji) nikad ne uslovljava
vraćanje nego samo adoptiranje i upotrebu pozitiv-
nog i »dobrog« u prošlosti (Uvek i uvek samo na-
pred — samo napred!)

Prošlog decenija dominirale su dve najjače kompo-
nente: Borba duha i materije. Jedna komponenta
aktivna — ekspresionizam, druga reaktivna
— kubizam. (Ova u čežnji za stvaranjem sinteze
ukočila se jer sinteza se ne forsira nego dolazi
sama od sebe). Ni ekspresionizam ni kubizam (koji
je rekao svoju poslednju reč) nisu je mogli dati.
Mora dakle doći: TREĆI GOST. Jer nova umetnost
od pre rata nikako ne može da nastavi tamo gde je
prekinuta 1914. Prolomio se jedan novi život i nad
glavama i pod nogama. Čovek je nakon duغو vre-
mena opet doživeo sebe u čitavoj svojoj golotinji i
video sebe na svim planetama. Zato je potrebna
nova mobilizacija poratne atmosfere duhova, jer
nova umetnost nije vanvremenska. Ona nije bes-
cilina ni akademska nego čovečna. Ekspresivna sna-
ga HOMOKOSMOSA mora podrediti ukočenu ma-
terialnu formu kubusa i valjka. A ekstatični duh
Barbarogenija ZENITČOVEKA mora svesti elektro-
motoru snagu svoga vremena u sve akumulatore
koji vode u sve duše sviju ljudi.

Takova mora biti nova kultura — nova umetnost —
novo slikarstvo, za koje se više nebi moglo i nebi
smelo reći da je dekoracija. A dotle ja ću uvek biti
toliko slobodan i drzak da govorim o slikarstvu sa-
mo kao o dekoraciji. S ovim stojim ujedno i na gra-
nici sa koje bi se moglo preći na jedno novo polje
neotkriveno i slučajno: **zenitističko sli-
karstvo**. Njegova mogućnost (sa svim pozitivnim ele-
mentima nove umetnosti) postoji. Jugoistočna me-
lanholija i mistika, apstraktnost i duhovno preda-
nje. Početak: boja, linija, reč ideja, misao, pesma, fi-
lozofija: REČ U OKVIRU SLIKE.

Ne zaboravite — mi mnogo trebamo da izrazimo
sebe Treba jaka volja, jaka ličnost van svih tradi-
cija. Počnite svi koji možete našom snagom sveopšti
novi početak!...

MAKROSKOP

Savremeno novo i slučajno slikarstvo. Gore je moje mišljenje
o savremenom novom slikarstvu koje nesme da posluži kao
negativno onima koji su uopšte protiv nove umetnosti.
Ovo samo s naše strane treba i te kako da bude prime-
njeno poslednjim dvema izložbama »Proletnog Salona« jer
mi više ne možemo gledati sa jugoslavenske tačke
gledišta nego sa opšte savremenog da ne kažem evrop-
skog gledišta. Činim to ovako opširno zato, da neki slikari,
koji su tek danas pretstavnici nove umetnosti došavši iz
Pariza ne misle i ne žive u obmani da je njihov rad otkriće,
a ne osećajući, da su u stvari samo početak jednog davnog
početka koji je već van naše zemlje — svršetak. Neka uza
sve to znaju, da su oni samo sledbenici a ne stvarao-
ci koji bi sa svojim talentom kad bi više bazirao na ličnosti mo-
gli dati i stvoriti nešto opšte novo. Trebalo se poslužiti
samo elementima, a nipošto ne kopirati nešto u celosti, jer
postoji bezuvetno diferencijacija naročito naših duša kao i naših
duhova.

Sava Šumanović: slikar-plastik materializuje poput
ostalih kubista, hladan, proračunan, deskriptivan. Forma (oštri
bridovi — strogo zatvoreni) samo su tasada jedne neduše-
ne praznine. Boja sporedan dekor forme. Forma mu je ko-
načni cilj. Prvi je prekinuo sa starim kod nas 1920. i 1921. iako
su to učinili Braque i Picasso »tamo daleko« 1906. g. Oni su
stvarali i krčili puteve a ostali dolazili su za njima. Bez-
uvetno njihova je akcija nova i individualna. Šuma-
novićeva je postfestum i neindividualna. On ima
doduše hronološku zaslugu da s njim počinje formalni kubi-
zam u jugoslavenskom slikarstvu i ako u svom primarnom
stadiju. Nije tome kriv Šumanović. Krivo je vreme našeg
balkanskog voza koje ima do sada 15 godina zakašnjenja. On
nije kriv što su Picasso, Braque, Léger, Gleizes i dr. dali sve
to pre njega a možda i završili. Isto tako, što postoji analo-
gija i variante: Picasso slika »pesnika«, Šumanović »skulp-
tora«. Arhipenko »nature morte« s urom na pola, Šumanoviću
je i to zapelo za oko. I t. d. i t. d.

Sibe Miličić: Slika u impresionističkom stilu sa kubistič-
kom tehnikom valjka. Sve to preliva limunovom i modrom
bojom. Miran od »radosti« i slabosti da da više od drugih. Bu-
dite svi mumi. Sve je već dano »isto tako samo malo druga-
čije«. Takove lepeze i linije ruku video sam na slici Marie
Laurencin. (»Dve lutke« donosimo u reprodukciji, da pokažemo
kako je jada i slaba ta »poslednja reč Pariza« kako se izvo-
leo izraziti zapadomanijak g. Šumanović za koga je Kandinski
»kičer!«) Osim slika izložio je i svoje rukopise u »Slobodnoj
Tribuni« u kojima se nalaze »originalne ideje« koje je »Zenit«
pre njega dosta puta rekao. Zašto prepričavanje?

Nastazijević: simpatičan kao što su nesimpatični i ne-
gativni monotoni ljudi. Izazvana monotonija i tražena mutna
jednostavnost (G. Seurat). Mogao bi postati slikar-melankolik.
Dobrović: dinamična eksaltacija koja je van nove umet-
nosti, a često izaziva i podsmeh. Zalud vika o »velikom« sli-
karu. Takovo slikarstvo daleko je od umetnosti i veličine.
Slike slika davno daleko pre i oko impresionizma. Napokon:
Bijelić: najpozitivniji reprezentant beogradske »četvorice«
(isključujem sve slike što predočuju neki predmet ili aktove
koji su najviše na njegovu štetu) Jedini u nas ekspresio-
nista. Osetio je boju kao muziku i daje ju u svojim slikama
kao simfoniju (Kandinski) Slika br. 9 koja je označena sa
»Borba dana i noći« (što je sporedno) daje doživljaj kao
takav, čist, (u slobodnoj otvorenoj i stihijskoj formi), duhovan,
apstraktan. Ona je najbliža našoj melanholičnoj duši i pesmi.
Slika 9 je BOJA U PROSTORU — najjači dokumenat ove
izložbe koju je »kulturni« Zagreb izvoleo prezreti i prećutati

kao i Šumanovića koji bi za isti taj grad morao značiti doga-
đaj. Ko zna gde leži tajna ove konstatacije!? Da nisu kriva
slova E i S, jer beogradska »četvorica« + Šumanović =
SSSS + S.

»Zenit« i naša književnost. Ova diferencijacija ipak je vrlo
dobra. Prešla je iz dnevnih novina u mesečnu purgarsku no-
vinu »Kritika« koja osim najglupljih rukopisa donosi i izreske
iz malovaroških dnevnika. Urednik, poznati zagrebački pumpar
rukopisa iz nužde i izlupivosti (jer on sâm nikad ništa ne piše
i jer nezna što da piše) izdaje dvobroje sa svih strana polovlje-
nih autora kô »ribice lude«. Zavod za pomlađivanje. On bi bio
neobično sretan, kad bi mu netko ali potajno pružio mrežu
naših domaćih neštampanih rukopisa kao na pr.: Todor Ma-
nojlović: »Notturmo« — Rastko Petrović: »Bodinova balada«,
»O šumo, goro« — Boško Tokin: »10. Izložba proljetnog sa-
lona«. Stanislav Vinaver: Pošta Politička pisma — Milan
Dedinac: Pesma i dr., mogao bi izdati deseterobroj i sve
pod imenom »Alpha« koja je silom prilika jedno ve-
selo društvo za uzajamno hvaljenje i posvećivanje. Da
ih ne zovemo tudicom alfaši, mi ćemo ih srpski zvati:
početnici. O nečem zajedničkom nemože se ovde
uopšte govoriti. Štampani rukopisi. Ali pošto su me neki čla-
novi početnici tako bratski počastili u istom broju, (po-
vodom čega se i osvrćem na ovaj beogradski velevaršar) po-
deliću ih u kategorije da što bolje otkoče u plastičnoj formi.
Tu zajednicu u kojoj ima i podlih ljudi i pokvarenih duša sa-
činjavaju 1. oni, koje urednik »Zenita« nipošto nije hteo štampati
(Manojlović, Dedinac) ni na sve molbe »Molim Vas da
izade pesma Toše Manojlovića« (St. Vinaver); 2. oni, koji su
bili saradnici »Zenita« jer je jedno vreme izgledalo, da se
mogu uzeti u obzir i kojima je nakon šest brojeva radi površ-
nosti kompilacije, nesavesnosti, šarlatanstva političkih poku-
šaja i netaktnog stava protiv idejnih interesa samog pokreta
a i besomučnih ličnih ambicija — otkazana svaka dal-
nja mogućnost suradnje (Tokin, Vinaver — izvolite
objaviti moja pisma kojima se to dokumentuje); 3. oni naj-
mlađi, koji su pokazivali nešto malo talenta, kojima je »Zenit«
iskreno pružio prvu mogućnost da se očituju iako njihovi ra-
dovi nisu bili na visini koju zahteva »Zenit« i kriterij nje-
govog urednika (Krakov, Petrović i Brown koji nije u »Alphi«);
4. oni, koji su po pismenim obaveštenjima bili svaki čas
spremni dati svoje rukopise, samo ako — ja kao urednik pri-
stajem na to (Kosor, Ujević) i napokon Vinaverov prevod
»Dvanaestorica« od A. Bloka koju sam kao nezenitističko delo
olbio pošto se ne može štampati u »Biblioteci Zenit« kako je
bilo predviđeno pre nego sam to delo poznavao. To sam
učinio preko tadanjeg mog tajnika g. Tokina za pismeni sa-
obračaj s uvredenim g. Vinaverom pošto sam ga »obišao«
kod štampanja manifesta! Šta velite g. Vinaver? Politika! Eto
vam politike! Uspelo Vam je da i ja posle dugog i taktičnog
ćutanja progovorim, o onome čime sam Vas štedio kao i sve
vaše satelite. Sećate li se kako ste bili maleni, kad sam Vam
pisao da nema kompromisa i da ne možete saradivati
u »Zenitu« ako u isto vreme saradujete gde drugde a naročito
u »Kritici«? Hoćete li da citiram šta ste mi jednom vrlo tužno
i ponizno pisali, ako ne budete u 3. broju »Zenita« štampani?
I ja u poslednjem času već kod prelamanja lista, iz dobre
oprostivši vam zabludu, dao sam složiti onu vašu slabu pesmicu
»U album Save Popovića« samo da se ne rasplačete od tuge
i bola.

Evo što ste mi pisali:

»Dragi Micić, ... žalim što niste dali još davno u štampu »Bo-
govi u opasnosti« koje sam napisao isključivo za »Zenit«.

»Šta ćete.«

»Neka stara istorija ponavlja se i ovde a ja želim da budem
prijatelj svega novoga...«

»To što neće izaći moje stvari u Zenitu izgledaće kao moj ustuk, kao da sam se ja »opametio«.
 »I za ovu neprijatnost krivi ste takode vi. Vi znate noblesse oblige. Svi će misliti da sam se nečega uplašio.«
 »Eto u kakovu ste me situaciju doveli.«

A danas ste već vašom politikom toliko uspeli, da ste našli savez s najgorima, da me što jače pljujete!

A znate li opet što mi je u isto vreme o Vama pisao vaš verni sadanji plačidrug g. Tokin? No vi ćete jednom sve saznati i rado ćete se mnogo. Uostalom biće o čitavom zenitističkom pokretu a naročito s obzirom na vašu »čistu« radotu i saradnju opširno govora, da i oni koji su neupućeni doznaju i steku jasnu orijentaciju. Vaša dojučeranja privatna pisma za sve Vas su najveća osuda. Naduli ste se na suhom kô žabe u proleću a voda teče drugim koritom. Ništa ne vredi vaša podla izjava koju mogu potpisati samo pokvareni ljudi. (Pisao sam vam: politika je prljava stvar!) Vi i nehotično forsirate dobro. (»Zenit« vas je samo preskočio!) Ja smatram danas sve one koji su potpisali donju izjavu bez ikakvog povoda protiv jednog pesnika koga ste dojuče svi cenili i obasipali priznanjima i hvalama — pokvarenim i niskim dušama tako dugo dok ne dokažete svoje nesavesne klevetne tvrdnje. A u još jednoj postojećoj mogućnosti (jer posle ovoga sve je moguće), ako su možda neki potpisali druge bez njihovog znanja, onda te smatram prosto delikventima. I vi koje čak ni ne poznajem, dali ste mi tom izjavom neograničeno pravo da se branim, da ne biram reči i da branim svoju čast kao i istinu. Ta odvratna izjava u »Kritici« koju čak ni »Jutarnji List« (na moj sudbeno isposlovani ispravak od 1. XI. 1921.) nije hteo štampati (saznajem to iz privatnog pisma) glasi od reči do reči:

»Primili smo na publikaciju ovu izjavu: Na pisanje g. Micića, vlasnika »Zenita« izjavljujemo radi obaveštenja: Mi smo g. Micića smatrali kao izdavača. Mi smo štampali naše radove u »Zenitu«, a takodjer i umolili naše prijatelje na strani da u njemu saradjuju, ali onoga trenutka, kad je izdavač pokušao da svoje proizvode, ne samo štampa u »Zenitu« (što smo mi tolerirali kao pojmljivu slabost izdavačevu) nego da ih čak naziva »manifestom« celog jednog pokreta, mi smo svi prekinuli sa izdavačem, a i naše prijatelje na strani obavestili. Ovu izjavu činimo da bi se već jednom prestala spominjati naša imena u vezi sa g. Ljubomirom Micićem, koga duboko preziremo i kao pisca i kao čoveka, čijim klevetama ne ćemo više učiniti čast da odgovaramo.

Beograd, 6. novembra 1921.

Alec Brown — Miloš Crnjanski — Stanislav Krakow — Dušan Matić — Rastko Petrović — Boško Tokin — Stanislav Vinaver.

Jadnici! Osećate li vi svoju mizeriju i podlost? Kako sebe malo cenite i kako ste niski. Šta ste vi prekinuli — brus! Kada? Gde? Kad sam vam zalupio pred nosom vrata — onda ste počeli vikati: zalupili smo tuda vrata! Dajem dozvolu i pozivam g. Tokina (on je bio parlamentar!) da citira i štampa moja pisma, neka se već jednom vidi tko laže, tko je kukavica i podlac. Pisma ko ima kuraže i to cela! A svršavam s rečima Tokina (neka ima veselje da ga još i citiram): »ono što je Micić napisao na čelu prvog broja važi ne samo za nas nego za celu Evropu.« (»Zenit« No 2). I pevam na sve to pesmu: »Idi kući obuci se — lele dunje ranke« i želim vas — beskrajno vas želim bez mržnje. Vaš mi je prezir pod petama a vaša čast i poštenje posle ove izjave — pljuvačnica. Pljujem...

»Zenit« je uspešno sredstvo za tamanjenje gamadi i literata. Sretna nova godina!

P. S. Još spominjem, da ja Alec Browna, (ovaj stranac morao bi biti pristojan i ne vredati jugoslavenskog pesnika!) Dušana Matića (tko je to?) i Miloša Crnjanskog uopšte nepoznajem. Dodajem R. Petrovića i S. Krakowa koje sam upoznao tek prolazno. Sa svima ovima nije bilo nikada između njih i mene nikakvog razgovora ni pismeno ni usmeno o daljoj saradnji u »Zenitu«. Sa g. Vinaverom bio sam u neprijateljskom stavu od onoga časa kad je prvi svoj rukopis poslao »Kritici«. (Načelno i idejno, po mom uverenju ta dva sveta se isključuju!) Dakle: ostaje još g. Tokin. Što da kažem o ovoj umetničkoj ništici i nepoznanici? Zar da mu se svetim (što sam napokon u stanju) — ne! To je taj šarlatan koji je iz muhe napravio medveda, jer htede na mojim ledima i radu da iskoči, da se producira, mistificira i napokon javnim putem laže i vredi. On je jedini samnom vodio burno dopisivanje posle šestoga broja, koje je svršilo njegovim potpunim neuspehom, da dalje saraduje u »Zenitu«. On je neimenično spominjao i druge, kao da govori u ime množine (a to je njegova forsala) a ja ne verujući, da će lični spor između mene i manijaka kao što su Tokin (i Vinaver koji je stajao iza njega kao šahista) poći tim putem, da se stavlja u pitanje čitavi »Zenit«, pokret zenitizma (kao što su se oni gromko grozili) te čast i poštenje moje ličnosti. Nipošto dakle ikakovi »idejni« uzroci, nego uzroci čisto lične naravi. Doduše nisam nikad ni časa mogao slutiti, da su ta dvojica »zlih volšebnika« mogli mistificirati i tako jako povući za nos svoju okolinu, da su čak mobilisali sve što im je bilo moguće, čak i one koji nisu bili nipošto ni zvani, ni aktivni ni smatrani da budu zenitisti. Odmah nakon 7. broja bedni g. Tokin ljudski me je oblađao u »Tribuni« čak tako daleko da sam njega pokrao. (Jadnik! Mora se najpre nešto imati a da se može ukrasti!) Očito mislio je preprečiti mogućnost obrnutoga, jer nečiste savesti vrlo su budne (o tom drugi put!). Čutao sam, misleći: nesretan je što više ne može u »Zenit« i prva groznica je, proći će. Ne! I drugi put opet u »Tribuni« oblađao me, da lažem. Tu više nisam čutao i poslao redakciji »Tribune« prijateljski i dokumentovani ispravak, kako su moji navodi o neštampanim pesmama R. Petrovića istiniti, pozivajući se na žalost na kulturnu kurtoaziju. Moj ispravak nije donešen i ja prisljen pozvati se na čl. 14. zakona o štampi, šaljem ponovo zakonski sastavljen ispravak, koji nije ni do danas donešen. Učinio sam i tužbu protiv spomenutog lista kao i protiv njegovog pisca preko jednog beogradskog advokata, ali ta još do danas nije rešena. Jednom je ipak bilo potrebno o tom govoriti. Evo: jedan očito sićušan i nesaveštan tip vremena u saradnji sa drugima dovodi zlouporabom javne štampe u pitanje poštenje i čast jednog pesnika i čoveka iz osvete i mržnje a svi drugi redom mu nasedaju. Bivam javno pogrdivan a ne da mi se zaštite ni obrane. Tako stoji, a vi koji imate nešto savesti i sposobnosti — sudite!

Ovo nije sve.

Ljubomir Micić.

»Zenit« 1922 izlaziće u novoj opremi i radi povišenih štamparskih cena biće znatno skuplji. Iz ovoga broja ispalo je na žalost mnogo važnih rukopisa koji će biti donešeni u sledećoj godini. Tako u prkos sviju zapreka i intra svršavamo prvo godište od kojega ćemo dati uvezati 30 kompleta i potom ustanoviti primerenu cenu. Velike žrtve bez ičije pomoći doprineli smo u samom početku a još jaču energiju upotrebićemo za daljnji razvoj pokreta i njegovog časopisa koji je polučio neočekivani interes i pohvale van naših granica o čem ćemo doneti dokumente u jednom od narednih brojeva.

MILAN BETLEHEIM ZAGREB, ILICA BROJ 34.

SKLADIŠTE GOTOVIH ODIJELA ZA
GOSPODE, GOSPODU I DJECU.
ODIJELA PO MJERI.

Pretplata „ZENITA“

Na celu godinu 30 dinara
Na pola godine 15 dinara

Pojedini broj 3 dinara.

„Zenit“ štampa samo originalne i neobjavljene rukopise.
Izlazi redovno svakog prvog u mesecu.

Rukopisi se ne vraćaju.

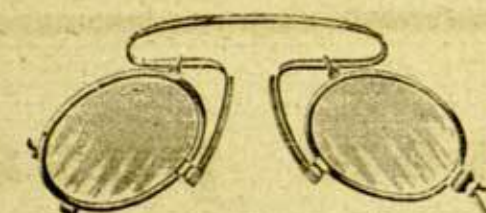
Cene oglasa:

Cela stranica 600 dinara
Pola stranice 300 „
Četvrt stranice 150 „
Osmina stranice 75 „

Ove cene samo za jedanput.

Vlasnik i odgovorni urednik LJUBOMIR MICIĆ.

Tisak »TIPOGRAFIJA« d. d., Zagreb.

CVIKERE, NAOČARE, TERMOMETRE,
BAROMETRE ITD.

NAJVEĆE SKLADIŠTE SVIH
OPTIČKIH POTREPŠTINA

R. PODVINEC, OPTIČAR
ZAGREB
STROSSMAYEROVA ULICA 6

Vilim Steiner
Zagreb,
Ilica br. 7 - Telefon 13-94

Preporuča svoje bogato skladište
razne modne, manufakturne i plat-
nene robe. Uvijek novosti. Cijene
umjerene. Solidna podvorba.

Izvrstan
domaći pelinkovac

7-godišnja šljivovica, svako-
vrstni likeri, šampanjci, de-
sertni bomboni kao i svih
ostalih delikatesnih i samob.
specijaliteta nabavljaju se
jedino u Bodegi

Dušan Presečki i Lamot
Duga ulica 12 — Telefon br. 14-96

B. Wolfa nasljednici
Braća Fussmann, Zagreb
urari i draguljari

Zastupstvo tvornice satova
„Junghans“ na veliko
Ilica broj 31.

Prispjeli prvorazredni pravi engleski štofovi

za odjela, raglane, ulstere, zimске kapute, krznene
kapute (Stadtpelze) itd. Vlastite krznarske radionice.

Telefon 4-96

S. Prägera sinovi (Jakov i Edo Präger), Zagreb

Jelačićev trg 1

Adler, Borovic i Neusser
Zagreb

Brzoplat: Abin
Telefon 1-38

Jurišićeva ul. 7. (dvorište)

Uvijek veliki izbor!

Manufakturna roba

Rupci
Rupčići
Čarape

i sva
ostala manufakturna roba

Samo
na
velikoj

Nakladno i grafičko reprodukciono poduzeće

VEREŠ I DRUGOVI

Zagreb, Marovska ulica 21, Telefon broj 11-78

Izrađuje:

Klišeje, auto- i fototipije, za tisak u jednoj i više boja.
Crteže za reklamu, plakate, etikete, tiskanice.
Dionice i vrijednosne papire.

Naročita trgovina konfekcije

ZAGREBAČKI MAGAZIN

ZAGREB, ugao Jurišićeve i Petrinjske ulice

Stalne cijene! Solidna i brza podvorb!

Za njegu lica

Krema Lahore antirides proti naborima . . .	K 32—
Gold Cream of Rose . . .	K 16—
Vegetabilian vosak za njegu lica 30 grama . . .	K 20—
Alabaster Creme proti crvenilu lica i nosa . . .	K 16—
Nobilior Crema za poljepšavanje i njegu lica . . .	K 16—
Milch Crema proti pjegama . . .	K 18—
Spitzerova pomada i Lehmanova pomada . . .	K 16—
Creme La Reine de Saba 30 grama . . .	K 60—
Decoltin tekući puder za bijelenje lica i tijela . . .	K 36—
Eau de Princesse za istu svrhu . . .	K 18—
Ljiljanov Borax za njegu lica, 1 kutija . . .	K 12—
Pasta Majalis za pranje nježne kože . . .	K 24—

„Nobilior“ parfumerija
Zagreb, Illica br. 34.

Prva zagrebačka tvornica štampilja iz
kaučuka i mjedi

Ign. Justitz, graveur
Zagreb, Strossmayerova 8

Telefon 4-40 -- Utemeljeno 1896

Preporuča najbolje suhoprese, šablone
za signiranje i strojeve za numeriranje.

Svakom pušaču

preporuča se isključivo samo

Cigaretni papir

Tuljci

„Golub“ patent

„Zagreb Monopol“

„Golub“ knjižice

„Derby“

„Raily“

„Dearling“

„Jarac“

„Sudan“

„Selam“

„Jugoslavija“

„Fadilet“

„Renommée“

koji su najbolje i najzdravije vrsti.

Proizvodi: „Golub“ Prve hrvatske
tvornice cigaretnog papira i
tuljaka d. d.

Z a g r e b,

Maksimirska cesta 10. Telefon 956